

ERKEN.

ullen behalve de
e buitenlandse
men verschijnen
betreden zullen

k voor, buiten
te laten komen
nomen worden
in der Gerefor-

e wijze de zaak
man.

meerden in het
en beter leeren

ndacht geschoon-
jke stroomingen

en, die in een
ze, kunnen wij
as nemen. Doch
bevoegde hand
i buitenlandse
natuurlijk niet

van onze lezers
tikelen en per-
Nederlandsche

onze hartelijken

moedigen, wan-
genomen. Want
moeten plaats

stukjes geplaatst
ook wel voor-

lijven, dat men
nen verwachten
iet oog op onze
chijnen, behoort

l nader bronzen

en Amerika
gen kennis te
erstaande stuk,
in „De (Ame-

met een hart,
het Calvinisme
ebben onlosse-

meleeft uit en
leelend goed en
e onzer predi-
de Vrije Univer-

versiteit thans
te examens het
n. Hierbij komt,
rje Universiteit

schappelijk vol-
m die volkomen
aan de Gerefor-

ten tijde toen
de professoren
te ontwikkeling
niet alleen, maar

l en in de poli-
ze pal te staan
n voor de be-

slechts gesteld
eiders van het
elbewogen dag,
in hun eigen

Hongarije en

algemeen zeer
eel te meer zoo
een land waar
inistische tradi-

erde Nederland
de er ook niet
die daar voor-
onderscheidene

vertrouwd zijn?
ar het Gerefor-
ebloed, in het
en in Amerika

dene ongelooft
n nog een hoe
Gereformeerde
de toekomst?

dat die zelfde
heeft, bezig is
ieuwe, een an-
st te bereiden?

vorden om aan
die wel zijn
van de wereld
jd kunnen de
volutionistische

wereldbeschou-
laatsen? Zullen
worden? God

broeders, hier is een taak die wij ter harte moe-
ten nemen. Laten wij uwe instemming hooren om
ter gelegener tijd over deze zaak eene vergadering
of te roepen.

A. RODENHUIS.

Grand Rapids, Mich.

Naar onze overtuiging mogen onze broeders in Ame-
rika niet rusten voor zijzelf een Vrije Universiteit
hebben.

Wenschen zij, zoolang die nog niet bestaat, van
onze Universiteit gebruik te maken, dan juichen wij dit
warm toe.

Reeds studeeren op dit oogenblik eenige Amerikaan-
sche jongemannen, behoorende zoowel tot de Gerefor-
meerde als tot de Christelijk Gereformeerde Kerk aan
onze Universiteit.

Wij verwachten er nog meer.

Moge de heer Rodenhuis zijn pogingen met succes
zien bekroond!

Dat zou ons voor de zaak van het Internationale
Calvinisme blijde hoop geven.

Hongaarsche Gereformeerde Belijdenisschriften.

Zeer leerrijk zijn de artikelen van prof. Dr. J. Sebes-
tyen, van wien wij voor het Internationaal Calvinisme
veel verwachten, zoo God hem spaart, over „de ker-
telijke toestanden in Hongarije“. In het November-num-
mer van „De Hongaarsche Heraut“ geeft hij een be-
knopt, maar daarom juist zoo goed oriënteerend over-
zicht over de oude Gereformeerde confessies in Hon-
garije.

Het rijkste en vruchtbare tijdperk op het gebied
van de confessie's in Hongarije waren de jaren van
1540 tot 1570. Al onze groote Hongaarsche confessies
zijn gedurende deze jaren opgesteld. Enkele van haar,
n.l. de eersten en vroegsten dragen nog een of geheel
Luthersch of half Luthersch en half Gereformeerd
stempel. Maar toen de Calvinistische reformatie door-
drong, werden ook al de confessies Gereformeerd.

Deze XVI-eeuwse symbolen zijn in het jaar 1881
door Dr. Aron Kiss (later bisschop van Debreczen)
vertaald en in een levig boek uitgegeven.

Op grond van deze Collectio confessionum kunnen
wij dus de volgende speciaal Hongaarsche symbolen
noemen:

1. Confessio Erdődiensis.
2. Confessio Ecclesiae Debrecinensis. Opgesteld
door den beroemden Pieter Meliusz Juhász te De-
breczen 1562 (leider van het XVI-eeuwse Calvi-
nisme in Hongarije). Ditzelfde is ook bekend als Con-
fessio catholica sive Agrivallensis.
3. Compendium Doctrinae Christianae, ook ge-
noemd: Confessio Tarcaliensis Tordensis. Deze con-
fessio is eigenlijk een Hongaarsche bewerking van de
Confessio Christianae fidei van Theod. Beza, opge-
steld op de Synode te Tarcali en Torda in het
jaar 1563.
4. Brevis Confessio Pastorum, Debreczen, 1567.
5. Igaz Vallas, Waarachtige Religie, Debreczen,
1567.
6. Confessio Vera, Csenger, 1570. Deze Confessie
is in het Buitenland als Confessio Czengerina bekend.
Zie Niemeyer: Collectio Confessionum, blz. 539
(passim).

Behalve deze grootere en invloedrijke confessies
zijn er echter ook meerdere kleine, die minder
bekend zijn. Sommigen zijn zelfs geheel verloren
en daarvan is slechts de naam bekend gebleven.

Deze waren de confessies of geloofsartikelen. Be-
halve deze symbolen zijn echter ook verschillende
canones of kerkelijke reglementen opgesteld in Hon-
garije, meer met het oog op de praktijk van het
kerkelijk leven. Dezen zijn ook groot in aantal.

De meest bekenden zijn hiervan als volgt:

1. Articuli ex verbo Dei compositi. Gewoonlijk
als „Articuli Majores“ bekend. Debreczen 1567.
2. Articuli consensus Christianorum Ecclesiarum
Hungaricarum 1576.
3. Noord-Hongaarsche Artikelen 1595.
4. Canones Ecclesiastici in quinque Classes dis-
tributie 1623.
5. Canones Ecclesiastici, 1649, door Bisschop St.
Gelen Katona opgesteld. Deze was de meest invloed-
rijke kerkenorde in geheel Hongarije.

Van al de XVI-eeuwse Synode's is de meest
beroemde de Groote Synode, de Synode van De-
breczen geworden. Deze is de „Hongaarsche Dordische
Synode“. Want na den triomf over de Hongaarsche
Unitariërs zijn op deze Synode de confessies, de
grondbeginselen van de Gereformeerde leer en orga-
nisatie der Hongaarsche Gereformeerde Kerk vast-
gesteld.

De Hongaarsche Gereformeerden heetten zeer lang
„Evangelischen naar Helvetische Confessie“ in on-
derscheiding van de Lutherschen die als „Evangelischen
naar Augsburgsche Confessie“ bekend stonden.

Op grond van deze confessie's leefden de Hon-
gaarsche Kerken. Den grootsten invloed hebben
natuurlijk de He Helvetische Confessie en de Hei-
delbergsche Catechismus uitgeoefend. Al de andere
oorspronkelijke Hongaarsche confessie's waren door
deze twee verdrongen. De verklaring van den Hei-
delbergschen Catechismus werd overal ingevoerd en
deze gewoonte bleef in vele gemeenten nog bestaan
tot den huidige dag toe.

HEPP.

PERS-SCHOUW.

Amandi over Fides' promotiën.

Amandi is een dominee. Net zoo zeker als W. H. v. d.
Vliet Wz., die „Neveldijk“ schreef. Eertijds was hij dichter
van een lied, dat het Studentencorps „Fides Quaerit
Intellectum“ te Kampen nog onlangs bundelde in zijn
„Zakflora“ (nou niet „sic“ zetten, o zetter!) en thans is
hij kerkbaderedacteur. Voor velen een man dus, die in
beide qualiteiten te verachten is. Maar hun, die hem
kennen, is hij niet alleen Amandi, maar ook Amandus;
hij is te minnen.

Ook Amandi schrijft over den wensch der Kamper

studenten, die aldaar willen kunnen promoveeren. Hij
schrijft op zijn eigen manier. Aldus:

Ik geef dien heeren studenten in Kampen groot
gelijk.

„Fides“ heeft nu al zooveel jaren „intellect“ gezocht:
laat het nu eens een „doctorschoot“ gaan zoeken.

Ik woon in een echte cultuurstreek, waar kweken
van variëteiten een levensbelang is.

Misschien daarom juich ik dit streven van „Fides“
zoo warm toe.

Ook in het genus „doctoren“ moet gezorgd, dat er
variëteiten blijven.

In onze kerken hebben we doctoren, die promoveer-
den aan een Rijk-Universiteit, een Gemeente-Univer-
siteit, een Buitenlandsche Universiteit, velen aan de
Vrije Universiteit.

‘t Kan geen kwaad, dat we nu ook nog de variëteit
krijgen: gepromoveerd aan de Partiele Universiteit
of Theologische School.

Dit begeeren is echter niets nieuws. In mijn jonge
jaren was er al een Geldersch predikant, die er heel
wat over bewogen heeft aan de Theologische School
te promoveeren.

Natuurlijk kon dat niet, omdat feitelijk na 1896 pas
de Theologische School haar wetenschappelijk karak-
ter kreeg. En er nu pas mannen zijn erkend weten-
schappelijk.

‘t Was voor dien tijd altijd maar behelpen met een
man als Dr. Ravinck bij.

Daarom vrees ik ook, dat wij, oudere generatie, aan
dat promotierecht, als de Generale Synode het ver-
leent, weinig of niets meer zullen hebben.

Toen ik eerst oppervlakkig die motie las, dacht ik
onmiddellijk: ‘t won dat de Asser synode de zaak
maar in eens afdeed; het agendum is toch niet over-
laden. En toekenning van promotierecht aan de Theol.
School is in ieder geval een zaak, die in geene min-
dere vergadering kan worden afgedaan.

Misschien, dat enkelen van m'n tijdgenooten en ik
nog vóór de groote vacantie ons doctoraal konden
doen. Weer, als oudtijds gewoonte was, op een rijtje
naast elkaar, met Deventer koek, schuin gesneden.

En dan de zomervacantie gewijd aan een pakkende
dissertatie, bijv. over enkele artikelen onzer Kerken-
orde, over het recht van citeeren en suspenderen, en
promoveeren, of over de bijbelsche chronologie, her-
zien bij het licht, dat uitstraalt van de diadeem van
Toet-ank-amen.

Dan begonnen wij, nu gewone grasdominee's, onze
herfstcampagne

met nieuwen moed
onder den stralenden gloed
van onzen welverdienden doctorschoot.

Doch — oppervlakkig lezen is toch niet goed.
Wij, kinderen van vóór de reorganisatie in 1896 en
dus van vóór de formeel wetenschappelijke inrichting,
staan, nu ik de overweging der bedoelde motie lees,
hore de concours, buiten mededinging.

Het spijt mij. Weer voor een ideaal gehouden, wat
maar eene illusie was.

Maar des te meer van harte gun ik onzen Fidesleden
dat ze krijgen, wat ze vragen en bereiken wat ze be-
oogen.

Laten er ook doctoren komen van onze Theologische
School. Opbloeiende variëteit in de broeikas van onzen
kerkelijk-wetenschappelijke tuin.

En als de eerste komt, dan roepen we: Salve doc-
tor! iterumque salve! Wat zooveel zeggen wil als: Je
bent dubbel en dwars welkom.

Het leuke van dit artikel is, dat men niet goed weet,
wat Amandi wil. De een zal denken, dat hij er voor is,
de ander dat hij er om vrolijk is, zonder er voor te
willen lijden en strijden.

Misschien zijn beide waar.

De dagen van de Deventer koek zijn gelukkig voorbij.

Ook de dagen, waarin Amandi dichtte zijn lied:

Fides' vaan, omhoog geheven

In den strijd voor 't goede en 't schoon....

Als we even combinatie-dol waren als vele moderne
critici, dan zouden we zeggen, dat uit dezen versregel
blijkt, dat Amandi sceptisch staat tegenover en stou-
cijsch lacht om de Kamper promotie. Want omdat de
Prediker de woorden „goed“ en „schoon“ aan elkander
koppelt, hebben de modernen gezegd: hij is boordevol
van de grieksche filosofie, die ook van „het goede en het
schoone“ spreekt, en die ook zegt, dat de „Kalokagathia“,
de deugd van „goed en schoon“ zijn, zichzelf belooft. En
ook Amandi zegt iets van „goed en schoon“, en zegt ook
dat die deugd zichzelf belooft:

Fides' vaan, omhoog geheven

In den strijd voor 't goede en 't schoon,

Spelt een leus, het doel van 't streven.

Maar ook van dat streven 't loon.

Zou ook Amandi vol van het grieksche zitten? Is hij
daarom ook een stoïcijn, een scepticus, gelijk men van
den Prediker zegt, ook al, omdat deze „goed“ en „schoon“
aan elkander koppelt — ergens?

Wij weten niet, wat Amandi wil.

Maar een levenszotte Griek is hij zeker niet.

En zijn lachen is altijd goed en schoon.

En hoe hij ook over Kampens kansen denken moge
(pessimistisch, sceptisch, of optimistisch) — zijn arti-
kelletje doet toch deugd. Amundum est.

„Een Oostersch boek.“

Dr. C. Bouma spreekt in Geref. Kerkbl. v. Overijsel
en Drenthe over het verschijnsel van den Bijbel als een
OOSTERSCH boek en over de redenen, die daarvoor
moeten bestaan, als men het verschijnsel ziet, in ver-
band met Gods voorzienigheid, die het alzoo wilde.

Hij geeft, in populairen vorm, deze typeering van het
verschil tusschen „oostersch“ en westersch.

Zie, zóó zijn Westerlingen nu. Verstandsmenschen.
Menschen, bij wie o zoo vaak het verstand den boven-
toon voert ten koste van den wil en het gevoel. Die
meen, dat wijsheid hetzelfde is als wetenschap.

Onder wie het spreekwoord uitgevonden is: Kennis
is macht, die naar het Evangelie van Opzoomar

zelfs een tijd geluisterd hebben: Bouw scholen en
brek de gevangnissen af.”

Westerlingen hebben het systeem lief. Het stelsel.
Het begrip. Vooral heden. Het verstand moet voor
alles aan. Onze kinderen moeten verstandelijke men-
schen worden, al worden ze dan ook onverstandig.

En niet wie de meeste levenswijsheid heeft en
in wien het warmste gemoed leeft, wordt bewonderd.
O neen, wie den eernaam mag dragen, „intellec-
tueel“ te zijn.

Zoo is een Westersch mensch in doorsnee. Geen
wonder, dat er van sommige menschen onder ons,
als rechte verstandsmenschen, als wandelende stelsels,
als levende systemen, een koude lucht uitgaat. Want
hij verstand alleen zal de mensch niet leven. De
ziel is méér dan denken. Het begrip, het verstand,
het intellect, is niet het eenige.

Maar een Oosterling is een geheel ander mensch.
Hij hem overweegt meer het gemoed, het gevoel.
Hij heeft doorgaans een rijker gemoedsleven dan
een Westersch.

Hij mint niet zoozeer het afgetrokken denken als
wel de klare aanschouwing. Minder de theorie dan
de praktijk.

Dit merkt men ook telkens in Gods Woord. Daar
wordt ook wel van het zuivere denkende verstand en
den onderzoekenden geest gewag gemaakt. Denk maar
aan het woord van Spr. 20:27: „De ziel des men-
schen is een lamp des Heeren, doorzoekende al
de binnenkamers des buiks“. En aan wat van den
Geest des Heeren zelf geschreven staat: „De Geest
onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods“, I
Cor. 2:10.

Maar dit zuivere denkwerk treedt in de taal der
Heilige Schrift ver terug achter het praktische ken-
nen. Het in het Oude Testament meest gebruikte
woord voor kennen beteekent, als het God tot voor-
werp heeft: „zich om God bekommeren, acht geven
op God“. Het is, wat wij noemen de levende kennis
des geloofs, waardoor heel de ziel God kent en met
Hem vereenigd wordt. In dien zin heeft onze Heere
Christus het woord gesproken: „Dit is het eeuwige
leven, dat zij U kennen, den eenigen waarachtigen
God en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt“. Niet
de kennis van het verstand alleen, maar de
kennis der ziel.

Dit is, terloops zij het reeds opgemerkt, iets, dat
een Westersch Bijbellezer wel altijd zich bij zijn lezen
herinneren mag, dat Gods Woord met kennen niet ons
eenzijdig verstandelijk kennen bedoelt. De eenvoudige
vromen zelfs hebben dat als bij intuïtie gevoeld en
spreken daarom van bevindelijk kennen, om aan te
duiden, dat Gods Woord niet ons armelijke kennen
bedoelt als het van het contact met den Eeuwige en
met de eeuwige hemelsche werkelijkheden spreekt.

Dat woord bevindelijk kennen zou in het Oos-
ten wel nooit zijn ontstaan, omdat voor een Oosterling
kennen bevindelijk kennen is. Maar het leven des ge-
loofs heeft hier ons Westersch Schriftlezen gecorri-
geerd door in zijn woordenschat op te nemen de voor
een Oosterling volkomen overvloedige woord-combina-
tie: bevindelijk kennen. Tusschen de regels door ge-
zegd: levend geloof voelt bij intuïtie, dat de Bijbel
in onze Westersche taal niet gelezen moet worden, al
heeft het ook nooit iets gehoord van dien regel, dat de
Bijbel een Oostersch boek is.

Inderdaad, „bevindelijk kennen“; daar schendt de Wes-
terling het gelaat van den Oosterling.

Maar straks zet hij vóór dat woord: „bevindelijk
kennen“ de woorden: „zoo nog maar eens“.

En nu schendt hij zijn eigen aangezicht; en den Oos-
terling kon hij niet aan.

Hij blijft toch maar van 't Westen, al doet hij af en
toe 'n snuifje naar het Oosten.

Over Toet-Anch-Amen

Over Toet-Anch-Amen (ik volg hier maar de spelling
van den schrijver, die net zoo goed als ieder ander zijn
spelling geven mag) schrijft de Janssen in „De Wekker“.
Hij merkt op:

En te midden van deze geweldige gebeurtenissen,
heeft men na 7 dagen van moeizamen arbeid de
doeken die de mummie van Toet-Anch-Amen om-
hulden, verwijderd. De onwikkeling van de mummie,
aldus het officieel communiqué was geheel tot poeder
overgegaan, hetgeen de arbeid zeer bemoeijde. De op
het lijk gevonden voorwerpen.... maar ik schrijf
het bericht niet verder af. Er is voor mijn gevoel iets
zoo stuitends in deze gratschennis, die daar in
naam der wetenschap wordt gepleegd, dat ik niet
begrip, dat er geen protest tegen dat gedoe daar
in Egypte opgaat.

Er zijn ook grenzen, die door den wetenschap-
pelijken onderzoeker moeten worden geëerbiedigd en
die eerbied heeft men hier uit het oog verloren.

Het „requiescat in pace“ is hier door de weten-
schap tot een leugen gemaakt, terwijl het resultaat van
deze en soortgelijke onderzoeken van geen betee-
kenis is voor ons, die leven. Straks wordt de mum-
mie in Caïro tentoongesteld, maar het komt mij
voor, dat deze tentoonstelling een aanklacht tegen
de wetenschap is, die zelfs de rust van het graf
niet weet te eerbiedigen.

Dit is ook een standpunt, dat ook wie het niet deelt,
wel overwegen mag.

Dat de wetenschap hier tot leugen maakt de leuze:
„requiescat in pace“ (hij ruste in vrede), meen ik overi-
gens te mogen betwisten.

Want, wetenschap of geen wetenschap, deze leus
is nog nooit anders dan een leugen geweest.

Een lijk „rust“ nooit; en is eerder aan het tegendeel
ervan onderworpen. En „vrede“ is het daar in het
donker heelemaal niet.

Men moest dit woord liever uit onze kringen bannen.
Niet aan de „wetenschap“, doch aan de gereformeerde
belijdenis moesten wij het overlaten, de onwaarheid van
dit kerkhofsiersel te demonstreeren.

Beldspraak.

„Het Ouderlingenblad“ kiest tegenwoordig ook voor
een meer pakkenden schrijffrant. Dat verheugt allen, die
presbyterophiel zijn.